

Elbeszélés, metafora, szöveg

A féléves kurzus célja, hogy a protestantizmus két, egymástól független gondolkodói teljesítményébe betekintést kapjanak a hallgatók. A világképi perspektívák alapazonosságait nem merítik ki a formális keretek, sokkal inkább két egzisztenciális perspektíváról van szó: Ricœurnél filozófiai-hermeneutikai, Németh Lászlónál pedig kultúraelméleti-poétikai nézetrendszeréről és gyakorlatról. Két önálló, ám egymással több ponton összefüggésbe hozható filozófiai-kulturális-művészeti koncepciót kíván tehát rekonstruálni a szeminárium, melyek több tudományág több területén önálló munkára is indíthatják a hallgatókat. (Pl.: nyelvfilozófia, poétika, kulturológia).

Németh László – esszéírói és szépírói – életművére vonatkoztatva a kurzus problematikája az elbeszélő gondolkodás leírása körül összpontosul. A narráció speciális, sem a történetmondás, sem a reflexió, sem a tropológia révén ki nem meríthető verbális produkció. Nem pusztán leírásként, hanem a megértés kitüntetett módozataként definiálható, mely beépíti, egyszersmind túl is haladja mind a filozófiai, mint a kulturológiai, mind pedig a történeti beszédmódok megértő és interpretatív teljesítményét. Németh László regénypoétikájának kulcskérdése is a megértés nyelvi közvetítettségének, s ennek a szépirodalmi narrációban fokozottan érvényesülő folyamatával kapcsolatban válik tárgyalhatóvá: mennyiben tartható az intellektuális próza meghatározása, vagy mennyiben kell a regények esetében is az elbeszélő tevékenység során létrejövő nyelvi teljesítményről beszélnünk.

Németh László: *Protestáns kor* (1927) In: Uő.: *Az én katedrám. Tanulmányok*. Magvető és Szépirodalmi, Bp., 1983. 69-121.

Németh László: *Proust módszere* = Uő.: *A minőség forradalma. Kisebbségben I-IV*. Püski, Bp. 1992. I: 179-213.

Németh László: *André Gide* = I.m. III: 1680-1689.

Németh László: *Freud és a pszichoanalízis* = I.m. III: 1699-1714.

Németh László: *Ortega y Gasset* = I.m. 1714-1731.

Németh László: *Eklézsia-megkövetés* (1946)

Németh László: *Színház papírból; Dramaturgiai babonák* = Uő.: *Két nemzedék. Tanulmányok*. Magvető-Szépirodalmi, Bp. 1970. 656-667.

Cs. Varga István: *A nagyság női és férfi dimenziója. Regény és dráma Németh László életművében* = Uő.: *Tanújelek. Írások Németh Lászlóról*. Magvető, Bp. 1987. 9-27.

Németh László: *Bűn*

Németh László: *Iszony*

Németh László: *Irgalom*

Szakirodalom:

Németh László Emlékkönyv. Szerk. Monostori Imre, Olasz Sándor, Szeged, 2001.

A prózairó Németh László. Szerk. Görömbei András, Debrecen, 2005.

Kulcsár Szabó Ernő: *Egy magyar eposz kísérlete (Jegyzetek Németh László Utolsó kísérlet 1-2. kötetéhez)* In: uő.: *Műalkotás – szöveg – hatás*. Magvető, Bp. 1987. 119-162.

Paul Ricœur életművének három vetületét világíthatják meg a kiválasztott szövegek: a teológiai-filozófiai, a nyelvelméleti, valamint a metaforaelméleti kérdéskört. Az első az egzisztenciális értelmezés problémáját járja körül, a második a nyelvi működés és a megértés közti összefüggéseket, a harmadik pedig a metafora – mint a nyelvi produktivitás megnyilatkozásának – interpretatív, s azzal együtt egyszerre nyelverteremtő és megértő működésmódját. A narratív tevékenység révén előálló „narratív azonosság”, valamint a metaforikus folyamat értelmezése közti kapcsolat feltárása révén fény derülhet a trópusban rejlő történetalakító szemantikai potenciálra. Vagyis a „szöveg világa”-ként adott egészlegesség nem más, mint a szó révén artikulálódó nyelvi megértés kiterjesztése. Olyan narratív tevékenység tehát, melynek során a dolgok világából a nyelv világába, a jelenségek adott világából a megértés szubjektív világába helyezkedik át szerző és olvasó egyaránt.

Ricœur, Paul: *Bibliai hermeneutika*. In: uő.: *Bibliai hermeneutika*. Válogatta és szerk. Fabiny Tibor, Hermeneutikai Kutatóközpont, Bp. 1995. 51-113.

Ricœur, Paul: *Az „Ádám”-mitosz és a történelem „esztatológus” felfogása*. In: *A hermeneutika elmélete* [Ikonológia és műértelmezés 3.] Válogatta és szerk. Fabiny Tibor, Szeged, 1998. 93-126.

Ricœur, Paul: *A nyelvről, a szimbólumról és az interpretációról*. In: uo. 127-138.

Ricœur, Paul: *Az interpretációk konfliktusa* In: uo. 139-150.

Ricœur, Paul: *A tanúság hermeneutikája* In: uo. 185-208.

Ricœur, Paul: *A hármas mimézis* = Uő.: *Válogatott irodalomelméleti tanulmányok*. Szerk. Szegedy-Maszák M., Osiris, Bp. 1999. 255-286.

Ricœur, Paul: *A metafora és a hermeneutika központi problémája*. In: *A regény és a trópusok. Tanulmányok. A második veszprémi regénykollokvium*. Szerk. Kovács Árpád, Bp. 2007. 401-416.